

Kijowski, Jerzy

"Stanisław Sudrowski z Ostrołęki, pisarz kalwiński z XVI wieku", Wojciech Woźniak, Ostrołęka 1988 : [recenzja]

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 2, 110-111

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ciekawe natomiast byłoby co o nich sądzili jego sąsiedzi, okoliczni właściciele ziemscy bądź rolnicy.

Publikację uatrakcyjnają fotografie związane z życiem i pracą Jastrzębowskiemu, natomiast psują ją nieco pewne, niezależne od autora, drobne błędy, np. na str. 4 wiersz 17 od góry powinno być „w maju 1831 r.”, a nie „w maju 1931 r.”, brakuje w tekście na str. 14 przypisu nr 25, na str. 5 w przypisie nr 4 powinno być „Horticoles” a nie „Horticales”, na stronie 6 w przypisie nr 6 „Jordan” a nie „Jorden”.

W sumie pozycja ciekawa, interesująco napisana i o ciekawym wycinku naszej regionalnej historii traktująca.

3. WOJCIECH WOŹNIAK, *Stanisław Sudrowski z Ostrołęki, pisarz kalwiński z XVI wieku*. Szkice o życiu i książkach, Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki. Ostrołęka, 1988.

Wiek XVI przyniósł Europie ruch religijny, społeczny i polityczny zwany reformacją, który doprowadził do rozłamu w kościele katolickim i utworzenia nowych wyznań, spośród których do najważniejszych należał luteranizm i kalwinizm.

Ruch ten objął również społeczeństwo polskie, głównie mieszczan, ale również szlachtę a nawet niektóre rody magnackie.

Jedną z ciekawszych potaci polskiego kalwinizmu był Stanisław Sudrowski, częstokroć z łacińska, jak to w owym czasie było praktykowane, zwany Sudroviusiem. Próby przybliżenia sylwetki tego pisarza, kaznodziei i publicysty podjął się Wojciech Woźniak. Penetrując w historii kultury regionalnej i szukając „korzeni” dla ostrołęckiego Klubu Literackiego „Narew” (którego zresztą sam jest członkiem) sięgnął aż do XVI w., w wyniku czego ukazała się publikacja pt. „Stanisław Sudrowski z Ostrołęki, pisarz kalwiński XVI w.”. Impulsem do podjęcia badań i napisania książki była lakoniczna wzmianka o Sudrowskim w monografii Ostrołęki, pióra Zofii Niedziałkowskiej.

Autor skromnie w części tytułowej zaznaczył, iż jest to „szkic o życiu i książkach” praktycznie jednak na miarę skromnych materiałów źródłowych, jest to pełne przedstawienie sylwetki i dorobku pisarza. O tym zaś, że Sudrowski zasługuje na swą biografię świadczyć może fakt, iż znalazł się on zarówno w „Encyklopedii Powszechnej” Orgelbrandta, „Bibliografii Literatury Polskiej”, Nowy Korbut, jak też „Historii Języka Polskiego” Zenona Klemensiewicza.

Tekst W. Woźniaka jest bogato dokumentowny fragmentami prac Sudrowskiego co go bardzo uwiarogodnia.

Godny podkreślenia jest fakt, iż Sudrowski był pochodzenia mieszczańskiego, co utrudniało mu osiągnięcie odpowiedniej pozycji w życiu społecznym, a — mimo to — już w młodym wieku odgrywał znaczącą rolę wśród wyznawców kalwinizmu w Polsce.

Wojciech Woźniak, oceniając dorobek pisarski bohatera publikacji, słusznie zauważa niezwykle ciekawy fragment dotyczący obrony języka polskiego, a zamieszczony w książce pod dość długim tytułem: „Katechizm albo krótkie w jedno miejsce zebranie wiary i powinności krześcijańskiej z pasterstwem zbożnym z modlitwami, psalmami i piosnkami”, gdzie zapisano: „Niechże każdy naród swym językiem Pana Boga chwali”, co niezwykle bliskie jest głośnemu dwuwierszowi Mikołaja Reja (nota bene będącego też kalwinem):

„A niechaj narodowie wždy postronni znają

İż Polacy nie gęsi, i swój język mają”.

Jako duchowny kalwiński Sudrowski w swej twórczości zajmował się przede wszystkim sprawami religii, ale wiele jego tekstów dotyczyło także spraw świeckich, głównie obyczajowych.

Publikacja Wojciecha Woźniaka napisana jest, jak wszystkie teksty tego autora, pięknym językiem, ale prawdopodobnie nie trafi do tzw. masowego odbiorcy, bo i nakład ma nie za wielki (1000 egz.) i temat jest w miarę specjalistyczny. Powinni jednak po nią sięgnąć i zapoznać się z nią regionaliści — zarówno historycy, jak też językoznawcy oraz szeroko rozumiani ludzie kultury.

Nadmienić jeszcze należy, iż pozycja ta została wydana przez Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, które to stowarzyszenie chętnie sponsoruje tego typu przedsięwzięcia, a autorem opracowania graficznego, niezwykle ciekawego i trafnego jest ostrołęcki plastyk Zenon Kowalczyk.

4. ELŻBIETA ZIELIŃSKA, *Bibliografia Ostrołęki*. Opracowanie i redakcja Elżbiety Zielińskiej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Wiktora Gomulickiego w Ostrołęce, Stacja Naukowa MOBN w Ostrołęce. Warszawa 1988. Wydawnictwo Geologiczne, s. 180.

Przed około 20 laty rozpoczęła się realizacja programu intensywnego uprzemysłowienia Ostrołęki, co wiązało się z faktem utworzenia podregionów w ówczesnym województwie warszawskim i uczynienia Ostrołęki siedzibą jednego z nich. Z kolei kilka lat później (w czerwcu 1975 r.) — po przeprowadzeniu nowego podziału terytorialnego kraju — nastąpił administracyjny awans Ostrołęki mającej swe źródło w nominacji jej na siedzibę nowego województwa i spadający na nią obowiązek pełnienia funkcji centrum tego regionu. Fakty te zdeterminowały określone potrzeby informacyjne o wszelkich przejawach życia społeczno-gospodarczego, politycznego i kulturalnego, których najlepszym źródłem jest bibliografia regionalna.

Naprzeciw tym potrzebom wyszła „Bibliografia Ostrołęki” opracowana przez Elżbietę Zielińską. Rzecz jest tym godniejsza podkreślenia, że dotychczas tego typu opracowania mają jedynie tylko regiony pokrywające się z podziałem administracyjnym, np. Rzeszowszczyzna, Lubelszczyzna czy Śląsk, bądź też wielkie miasta.

Autorka nie po raz pierwszy podejmuje podobną pracę. W 1973 r. przy jej znaczącym wkładzie wydana została „Bibliografia Ostrołęki i powiatu”, w 1982 r. wspólnie z Janiną Jakubiak opracowała „Bibliografię bitwy pod Ostrołęką 26 maja 1831 r.” oraz „Bibliografię do powstania styczniowego na ziemiach województwa ostrołęckiego”, a w 1985 r. „Bibliografię Adama Chętnika”.

Obecna publikacja zawiera ponumerowane 2.154 pozycje, a cały materiał podzielony jest na 16 zasadniczych działów. Te zaś z kolei dzielą się na poddziały, w których hasła autorskie lub tytułowe ułożone są alfabetycznie.

W dziale „Historia” bardzo słusznie, w celu zapewnienia większej przejrzystości, wprowadzono podział chronologiczny według najczęściej stosowanych cenzur czasowych, np. do 1795 r., 1795–1864; 1864–1918 itp. Natomiast przy dużej ilości publikacji dotyczących jednego tematu wyodrębniono je w specjalne grupy np. Klub Literacki „Narew”, Ostrołęckie Zakłady Celulozowo-Papiernicze, czy też 600-lecie miasta.

Podział tematyczny nie budzi większych zastrzeżeń, choć niektóre grupy tematyczne są co najmniej dyskusyjne, np. w poddziale „Rady Narodowe” umieszczone są publikacje dotyczące działalności administracji państwowej i Woje-